

A czimereslevelek gyűjteménye a következő darabokkal gyarapodott: 1. 1417. április 4. Konstanz. Zsigmond király czimereslevele a Farnosi család részére. A czimerkép színes hasonmása az oklevél szövegével együtt. 2. 1637. december 29. III. Ferdinánd czimereslevele Nagy János részére. 3. 1675. márczius 6. Bécs. I. Lipót czimereslevele Szőlósy Mátvás részére. 4. 1796. február 4. Bécs. II. Ferencz czimereslevele Hornig Jakab Lajos részére.

A lefolyt évnegyedben 45 kutató 14.367 drb iratot használt. Kikölesönöztetett 2 térítvényen 5 darab.

A negyedévi szerzemények földolgozásán kívül a lefolyt évnegyedben befejeztetett az 1908. évi és 1909. évi eddigi gyarapodásnak bevezetése a végleges növendéknaplóba. Ezzel kapcsolatban úgy az 1908. évi, mint az idei végleg földolgozott szerzemények a maguk helyére beosztattak. A Szunyogh-levéltár rendezése tovább folytattatott és a boritékozás megkezdett. Folyamatban van jelenleg a Görgey és Kapuváry levéltárak rendezése.

A BUDAPESTI M. KIR. TUDOMÁNYEGYETEM KÖNYVTÁRA 1907-BEN.

A budapesti m. kir. tudományegyetem könyvtárának 1907. évi működéséről és állapotáról szóló jelentését *Ferenczi Zoltán* igazgató a következőkben terjesztette a magas vallás- és közoktatásügyi minisztérium elé:

Mint évi jelentéseimben s egyes felterjesztéseimben már többször érintettem, a budapesti egyetemi könyvtárt az utóbbi években egyes lapokban gyakrabban tették szóvá. A felszólalások legnagyobb része vagy általános észrevételekre szorítkozott (pl. hogy kevés a hely, kevés új könyvet veszünk), vagy egyes esetekből folyó panaszokat hangoztatott; de csak csekély részük tartalmazott objektív s némileg szakszerű észrevételeket. A kritika jogosságát természetesen mindig elismerve, mégis ki kell emelnem, hogy többnyire indokolatlan, mert az egyetemi könyvtár ügyvitelében a legteljesebb liberalizmus érvényesül: senkít jogos panaszával, indokolt kérelmével el nem utasítunk; a könyvmegrendelésekre, könyvkölcsönzésekre vonatkozó kérelmeket a lehetőség határain belül készségesen és gyorsan elintézzük.

A könyvtár maga is igazgatásom ideje alatt minden irányban fejlődött, sok hiányát pótoltuk, sok baján segítettünk. Ennek igazolására a következő vázlatos kimutatást bátorkodom közölni:

A) a könyvtáráruháron és az épületen belül történt átalakítások:

a) Az épületre villámhárító és tűzjelző-készülék alkalmaztatott.

b) A lépcsőkről, folyosókról a helyiségekbe vezető ajtók, melyek üvegek voltak, átalakítottak.

c) A hírlaposztály még egy szobája könyvteremnek berendeztetett.

d) A pinczehelyiségek a duplum-könyvtár és részben hírlapkönyvtár czéljaira berendezettek.

e) Az I. emeleti könyvtermekből a II. emeletre feljáró és felhúzó készült, hogy az ott elhelyezett könyvek könnyebben és gyorsabban megközelíthetők legyenek (időmegtakarítás 3—4 percz).

f) Az olvasóteremben a helyek számát 102-ről 124-re szaporítottuk.

g) A lívatalos helyiségben a kutatók részére külön asztalt tartunk.

B) Új beszerzések:

a) 3 Wertheim-szekrény részint pénzkészletek, részint kódexeink és könyvkincseink őrzésére.

b) 1 térítvény-szekrény.

c) 2 szekrény a régi magyar nyomtatványok részére.

d) 1 írógép, 1 bélyegzőgép.

e) Íróasztalok és az új beszerzések számára könyvvállványok.

C) Intézkedések a rend és tisztaság fenntartására:

a) Új eljárás a tisztogatásra (a gazdasági hivatallal egyetértőleg történt megállapodás).

b) Az egész könyvvállomány alaposabb kiporoltatása (évenként nyáron).

c) A szolgazemélyzet beosztása a tisztogatás szempontjából és felelőssé tétele.

D) Belső ügykezelésben:

a) A házon kívüli kölcsön-osztály rendezése és kiterjesztése (index letétele melletti kölcsönzés).

b) Olvasótermi kívánalmi és panaszkönyv.

c) Megrendelések címztára.

d) Telefon bevezetése és azon kívánalmak elfogadása.

A folyó munkákon kívül a következő nagyobb rendezési munkálatok nyertek befejezést:

a) Katalógusok:

A hírlapok és folyóiratok új címjegyzéke (czédula-katalógus és kinyomatva).

Az olvasóterem új címjegyzéke és berendezése.

A segédkönyvtár új címjegyzéke.

Kézirati címjegyzék III. és befejező része (megjelenő).

Inkunabulum-katalógus (kinyomatásra készen).

b) Rendezés, egyesítés:

A czédula-katalógus folytonos rendezése, kiegészítése, átdolgozása.

Együvé tartozó könyvek egyesítése.

Metszetszoba rendezése.

c) Könyv-felvételek:

R. M. K. mindkét részének rendszeres feldolgozása.

Inkunabulumok felvétele.

1501—1525-ig megjelent nyomtatványok felvétele.

Doktori disszertációk (kb. 30.000 db s külön 250 köt., kb. 5000 db-bal), régi disszertációk.

Egyetemi iratok.

Duplumok egész állományának átnézése, könyvanyagunkkal összevetése és czímtározása.

Régi térképek.

Könyvészeti ritkaságok.

Még feldolgozatlan volt könyvtárak.

Gyűjtemények:

Department of agriculture.

Migne, Patrologia Latina, Graeca (részben).

Lemerre, Bibliotheca classica latina.

Bibliotheca Teubneriana.

Uebersetzungs-Bibliothek.

Országgyűlési nyomtatványaink új felvétele és rendezése s más könyvsorozatok új, pontos feldolgozása.

Továbbá a következő rendkívüli gyarapodások:

Szilágyi S. könyvtára.

Télfy-könyvtár.

Schwarez Gyula-könyvtár.

Krayzell Aurél-könyvtár.

Horváth Dezső adománya.

Bp. francia kör könyvtára.

Fischer Adolf adománya.

Blaskovics-könyvtár.

Sármay József adománya.

Raoul de la Grasserie küldeménye.

Pauler Gyula-könyvtár.

Károlyiné Pauler Gizella adománya.

Radó-könyvtár, Rosner-könyvtár.

Hóman Bálint, Nékám Lajos, Ruszt József, Nagy Miklós adományai.

Lunkányi-könyvtár.

Barbul-könyvtár.

Modern philol. Seminarium adománya.

Szent-István-Társulat kiadványai.

Reiner-könyvtár.

Cebrian-könyvtár s a még feldolgozás alatti

Almási Balogh Tihamér-könyvtár.

A könyvtár ügykezeléséről új ügyviteli szabályzat készült s lépett hatályba; egy új szervezeti szabálytervezet régóta tárgyalás alatt van.

A könyvmegrendelések tekintetében a rendelkezésemre álló csekély átalmányt a legnagyobb körültekintéssel úgy használom fel, hogy azon legalább 20—30 0/0-kal több értékű könyveket veszünk évenként, mint azelőtt. Ezt úgy sikerült elérnem, hogy a gyűjteményes munkákat, folyóiratokat,

drágább vagy ritka műveket közvetlenül külföldi antiquáriusoktól szerzem be, 30—50 % árleengedéssel. E célból a külföld minden nagyobb államában (német, francia, angol, olasz, spanyol) néhány könyvkereskedő cézeggel összeköttetést tartok fenn.

Ily módon számos csonkaságot, nagyobb és nevezetesebb folyóiratokat és gyűjteményes kiadványokat egészítettem ki s az egyes szaktanárok által kívánt terjedelmes folyóiratsorozatokat szereztem be.

A könyvhasználati és könyvkölcsönzési forgalmat illetőleg ki kell emelnem, hogy úgy az olvasótermi, mint a belső helyiségek (tanári szoba, kutatók helyisége) forgalma egyre emelkedőben van. Még nagyobb emelkedést mutat e belső forgalommal szemben a házon kívüli kölcsönzés forgalma.

Jelenleg már a belföldi intézetek (könyvtárak és iskolák) kb. 50 %-a veszi igénybe a könyvkölcsönzés (könyvküldés) kedvezményét s az eziránti megkeresések előzékeny és gyors elintézésével az egyetemi könyvtár kulturális missziójának fontos részét tölti be.

A belföldi intézeteken kívül újabban külföldi könyvtárak is mind gyakrabban kérnek könyveket (Ausztriából, Németországból, néha Franciaországból is) s az ilyen megkereséseket annál szivesebben intézzük el, mert mi viszont és sokkal nagyobb mértékben vesszük igénybe a külföldi könyvtárakat. Ugyanis az egyetemi tanárok, neves írók, kutatók sokszor kívánnak használni oly folyóiratokat, drága vagy ritka műveket, régi nyomtatványokat vagy kéziratokat, melyek nálunk nincsenek meg. Ilyenkor azokat az illető külföldi könyvtárakból hozatjuk kölcsön s így elégítjük ki a kívánalmakat.

A mi a személyzeti állapotokat illeti, igazgatásom alatt ebben a tekintetben is fejlesztett a könyvtár.

A tisztviselői személyzet egy rendes és egy fizetéstelen tiszttel, egy fizetéstelen segéd-tiszttel és 3 napidíjossal szaporodott, a szolgaszemélyzet 3 kiegészítőszolgával s azonfelül a régi szolgaszemélyzethez kétfő (a kapus és egy szolgáló) az altiszti létszámba neveztetett ki.

A személyzetszaporítás eddigi mértéke még távolról sem kielégítő, azonban az eddigi hiányokat egyelőre mindenestre orvosolta.

E rövid áttekintéssel bátorkodtam Nagyméltóságodat egyetemi könyvtárunknak a legutóbbi években történt fejlődéséről tájékoztatni s egyben bemutatni azt, hogy a lehetőség határai közt mindent megteszünk a kívánalmaknak kielégítésére, s a mit nem teszünk meg, abban eszközeink csekélyisége gátol meg. Ezek a hiányok egyébiránt kétfőben fejezhetők ki: helyiségeink elégtelensége és átalányunknak aránytalan csekély összege.

Közelebbről könyvtárunk 1907. évi működéséről és állapotáról szóló igazgatói jelentésemet mély tisztelettel a következőkben teszem meg:

I. Az egyetemi könyvtár 1907. évi történetének fontos mozzanata volt a könyvtárárpület kérdésének felvetése, mely ugyan már évek óta megoldásra vár, de beható és alapos tárgyalás alá még eddig nem került.

Most az egyetemi állandó könyvtárbizottság részletesen és körülményesen foglalkozott e kérdéssel. A Tekintetes Egyetemi Tanács is magáévá

tevé annak határozatait és a könyvtárépület kérdésének megoldásáról részletes memorandumot terjesztett fel Nagyméltóságodhoz.

A könyvtár nyitvatartásának új rendjéhez a nagyközönség már hozzászokott s ahhoz szívesen alkalmazkodik; a könyvtár tisztántartása s a könyvek rendes visszahelyezése szempontjából az új rend magára az intézetre kedvezőbbnek mondható.

Az új olvasótermi címjegyzéket megjelenésekor alapos kritika tárgyává tették. A kritikáknak főleg az orvosi szakra vonatkozó része volt figyelemreméltó. Magunk is tudtuk és sajnáltuk, hogy amint általában a legtöbb szakból, úgy kivált az orvosi irodalomnak nem mindenből legújabb és legjobb kézikönyveit lehetett beállítanunk; de nekünk a meglévő könyvállományból kellett válogatnunk, nagyobb új beszerzésekre a csekélyre mért évi átalányból egyelőre nem gondolhattunk, kivált nem tömeges könyvvásárlásra. Ezért egyfelől tervem az volt, hogy az olvasóterem könyvállományát évenként és fokozatosan egészítem ki új beszerzésekkel, mint ez folyamatban is van s eddig körülbelül 200 új munkát soroztunk be az olvasóterembe, másfelől pedig a könyvállományt szakonként revízió alá vesszük s a nem megfelelő vagy elavult műveket az új szakmunkák behelyezésével folytonosan kicseréljük, ennek kapcsán pedig az olvasótermi címjegyzéket kiigazítjuk s új kiadását előkészítjük.

Főleg kötelességemmé tettem pontosan megállapíttatni az olvasótermi könyvállomány orvostudományi részének hiányait s különösen az egyetemi tanulóifjúság szükséglete szempontjából beszerzendő kézikönyvek és forrásművek sorozatát. E célra az egyetemi tanártestület tagjainak szóló köriratot nyomattam, melyben felkértem a tanár urakat, hogy az általuk képviselt tudományszak legújabb irodalmából azon könyvek jegyzékét, melyek az olvasóteremben a tanulóifjúság részére feltétlenül szükségesek, velem közölni szíveskedjenek. Ez eljárásomat az állandó könyvtárbizottság is tárgyalta s helyeslő tudomásul véve, az orvosi szakkönyvek ezirányú kiegészítése iránt külön fölterjesztést javasolt Nagyméltóságodhoz, melyben e célra külön összeget is kért s a Tekintetes Tanács e fölterjesztést a maga részéről is elfogadta és felküldte.

E felhívást elküldtem 77 orvoskari tanárnak s arra 52 tanártól válasz is érkezett. A beküldött jegyzékeket az év folyamán feldolgoztatom s ezekből a legszükségesebbeknek jelzett műveket anyagi eszközeinkhez mérten be fogom szerezni addig is, míg a főtebb jelzett külön összegből az összeszt megvehetném.

Ugyanezen a módon időről-időre ki fogom egészíteni és cserélni a többi tudományszakok irodalmát is.

Az olvasótermi könyvállomány hiányainak pótlásáról s az olvasók kívánalmairól egyébként más módon is gondoskodtam. Az olvasóteremben ugyanis az olvasóközönség rendelkezésére bocsátottam egy «Kíváнатkönyv»-et, melyben a jogos panaszokon kívül a könyvmegrendelésre vonatkozó kívánásoknak is helyük van. A megrendelések a szükséges felülbírálat után azonnal foganatosíttatnak. Ezekről a könyvtár rendes czédulajegyzéket vezet.

Az olvasótermi czimjegyzéket a hazai könyvtárakon és hasonló jellegű intézeteken kívül megküldtem eddigelé a következő külföldi könyvtáraknak:

Bécs: K. k. Hofbibliothek, K. k. Univers.-Bibliothek, Bibliothek des k. k. Oesterr. Museums für Kunst u. Industrie, Bibliothek des k. k. Patentamtes; Berlin: Königl. Bibliothek, Univers.-Bibliothek, Bibliothek der königl. Akademie der Künste; Bonn: Univers.-Bibliothek; Breslau: Universitäts-Bibliothek; Bruxelles: Bibliothèque de l'université; Czernowitz: K. k. Universitäts-Bibliothek; Erlangen: Universitäts-Bibliothek; Frankfurt a. M.: Rothschild'sche Bibliothek; Freiburg i. Br.: Univers.-Bibliothek; Giessen: Univers.-Bibliothek; Göttingen: Univers.-Bibliothek; Graz: K. k. Univers.-Bibliothek; Greifswald: Univers.-Bibliothek; Grenoble: Bibliothèque de l'université; Halle: Univers.-Bibliothek; Heidelberg: Univers.-Bibliothek; Innsbruck: K. k. Univers.-Bibliothek; Jena: Univers.-Bibliothek; Königsberg i. Pr.: Univers.-Bibliothek; Krakau: K. k. Univers.-Bibliothek; Leipzig: Univers.-Bibliothek; Lemberg: K. k. Univers.-Bibliothek; Lille: Bibliothèque de l'université; Lyon: Bibliothèque de l'université; Marburg: Univers.-Bibliothek; München: K. B. Hof- u. Staatsbibliothek, Univers.-Bibliothek; Prag: K. k. Univers.-Bibliothek; Strassburg: K. Universitäts- u. Landesbibliothek; Würzburg: Universitäts-Bibliothek.

Az olvasótermi czimjegyzéket különben annyi példányban nyomattam, hogy abból egy bizonyos példányszám az érdeklődő egyetemi ifjúságnak is rendelkezésére álljon.

Mint már a megelőző évben jelentettem, a még 1881-ben megjelent «Codexek czimjegyzéke» a nagy kereslet következtében elfogyott, ebből már csak a könyvtár saját céljaira szükséges néhány példány áll rendelkezésre. Mivel egy bizonyos példányszámra a külföldi intézetekkel való csereviszony fenntartása érdekében szükség van, ennek díjtalan újrayomatását kértem; ez Nagyméltóságodnak 117.260/906. sz. rendeletével az egyetemi nyomtatványátalány terhére el is rendeltetett. Ugyancsak kértem a már sajtó alá rendezett «Ősnyomtatványok jegyzéké»-nek kinyomatását is.

A gyarapodási czimjegyzékre vonatkozólag a múlt évben egyelőre az állami könyvtárak együttes gyarapodási czimjegyzékének eszméjét vetettem fel, a mit pl. a svéd állami könyvtárakra nézve már régóta megvalósítottak s a mi ott nagyon bevált. Nálunk ép úgy lehetne a nagyobb állami könyvtárak évi gyarapodásait együttesen kiadni s ezzel az olvasó- és kutatóközönségnek egy áttekinthető, mindenről tájékoztató czimjegyzéket nyújtani.

A Dohnál Béla utóda, Pausz Gyula könyvkötővel fennállott könyvkötői szerződés lejárván, az újabb szerződés ugyanazon tartalommal 1907 június 1-től 1910 május 31-ig szóló érvénnyel megerősítettelt, 55.719/1907. vkm. sz. alatt.

Az évi rendes könyvmegrendelések tudvalevőleg a karok kívánalmi jegyzékei alapján a régi gyakorlat szerint négy könyvkereskedő-czégnél történnek, kiknek mindegyike egy-egy kar megrendeléseit kapja. Az elmúlt év folyamán a Szent-István-Társulat folyamodványt nyújtott be, hogy telje-

sen fölszerelt és modernül berendezett könyvkereskedését is bízunk meg megrendelések teljesítésével. Ezt az eddigi gyakorlat fenntartása mellett egyes esetekre, illetőleg egyes megrendelésekre, amennyiben theológiai művekre vonatkoznak, kilátásba helyeztük.

A müncheni Rosenthal-czég által megvásárolni óhajtott duplumokat Nagyméltóságod rendelkezéséhez képest a kolozsvári egyetemi könyvtárnak átszolgáltattam. Ezzel kapcsolatban indítványt tettem, hogy a két egyetem könyvtárai között a duplumok kicserélése tekintetében állandó csereviszony létesíttessék, mely indítványomhoz a kolozsvári egyetemi könyvtár is hozzáárult. A csereviszony módozatai még tüzetesebben megállapítva nincsenek. Miután duplumaink a jövőre így lekóttettek, a Szegedi Tisztviselők Otthonának azon kérelmét, hogy könyvtára részére engedjük át duplumainkat, nem teljesíthettük. Különben duplumaink legnagyobb része olyan természetű, hogy tisztviselők könyvtárába nem való.

Azon körülményre való tekintettel, hogy a könyvtár olvasótermének megnyitása és bezárása, a látogatójegyek kiadása, a hivatalos helyiségek és a hirdapterem nyitvatartása meghatározott időponthoz van kötve, kívánatos lenne, ha az időjelzésre az egész intézetben egységes szerkezetű időjelző alkalmaztatnék. Ezzel indokoltam a múlt évben villanyóraszerkezet berendezését kérelmező fölterjesztésemet, mely azonban az ily berendezések költséges volta miatt, fedezet hiányában nem volt teljesíthető.

II. A könyvtári rendes (folyó) munkákon kívül befejezést nyert a Schwarz Gyula-könyvtár felvétele, megkezdtük a Reiner Zsigmond könyvtárának feldolgozását, mely folyamatban van, befejeztük a Szent-István-Társulat kiadványainak felvételét s az egyéb nagyobb adományokét. A kézirati katalógus III. része a nyomtatás alól kikerült, megjelenése a hozzácsatolandó név- és tárgymutató kinyomatásáig felfüggesztetett. A könyvtár foglalkozott az elmúlt évben a Czövek-féle könyvtár megbecslésével is, mely megvételre felajánlatott, de megvásárlásáról fedezet hiányában le kellett mondani. Az olvasótermi új berendezés befejezéséről már megemlékeztem, csak azt jegyzem meg, hogy az orvosi szak revíziója folyamatban van.

A mi a hazai és külföldi intézetekkel való könyvkölesönzési forgalmat illeti, itt közlöm azok jegyzékét, még pedig: a) alatt azon hazai intézetekét és hatóságokét, melyek az egyetemi könyvtártól könyvek kölesönküldését kérték; b) alatt külföldi intézetekét; c) alatt pedig azon külföldi intézetekét, melyektől magunk kölesönöztünk könyveket:

a) Arad (áll. főreáliskola), Besztercebányai tankerületi kir. főigazgatóság, Brassó (kir. állami főreáliskola), Czegléd (állami főgymnasium), Debreczen (ev. ref. kollégium és könyvtára, m. á. v. üzletvezetősége), Dés (m. k. állami főgymnasium), Eger (érseki papnevelő-intézet könyvtára, kath. főgymnasium, állami főreáliskola), Erzsébetváros (állami gymnasium), Esztergom (főgyházmegyei könyvtár, katolikus főgymnasium), Fiume m. kir. állami főgymnasium), Gyöngyös (állami főgymnasium), Győr (állami főreáliskola), Hajduböszörmény (ev. ref. gymnasium), Jászberény (állami főgym-

nasium), Kaposvár (állami főgymnasium), Kassa (kir. jogakadémia, premontrai főgymnasium), Kecskemét (ev. ref. főgymnasium), Késmárk (ág. ev. lyceum), Keszthely (premontrai főgymnasium), Kiszécsa (róm. kath. plébániahivatal), Kiskúnhalas (ev. ref. főgymnasium), Kistűjszállás (ev. ref. főgymnasium), Kolozsvár (egyetemi könyvtár), Lőcse (állami főgymnasium), Lugos (állami főgymnasium), Makó (állami főgymnasium), Mezőtúr (ev. ref. főgymnasium), Munkács (állami főgymnasium), Nagykálló (állami főgymnasium), Nagyikinda (állami főgymnasium), Nagyszombat (érseki főgymnasium), Nagyvárád (kir. jogakadémia), Pannonhalma (szentbenedekrendi központi főkönyvtár), Pápa (ev. ref. főgymnasium), Pozsony (kir. jogakadémia, sz. kir. város könyvtára, járási főszolgabírói hivatal), Sárospatak (ev. ref. jogakadémia, ev. ref. főgymnasium [főiskola], főiskola könyvtára), Sepsiszentgyörgy (ev. ref. székely Mikó-kollégium), somogyvármegyei alispáni hivatal, Szeged (állami főreáliskola), Székelyudvarhely (róm. kath. főgymnasium), Szombathely (felső kereskedelmi iskola), Ujvidék (róm. kath. főgymnasium), Ungvár (róm. kath. főgymnasium), Váczi Múzeum-Egyesület, Vágújhely (izr. reáliskola), Zágráb (egyetemi könyvtár, felsővárosi főgymnasium), Zombor (áll. főgymnasium).

b) Angers (Université catholique de l'Ouest), Bécs (udvari és állami levéltár, udvari és egyetemi könyvtárak, szabadalmi hivatal könyvtára), Czernowitz (egyetemi könyvtár), Graz (egyetemi könyvtár), Krakó (egyetemi könyvtár), Lemberg (egyetemi könyvtár), Prága (egyetemi könyvtár).

c) Bécs (udvari és egyetemi könyvtár), Berlin (kir. könyvtár), Graz (egyetemi könyvtár), Hannover (városi könyvtár), Krakó (egyet. könyvtár), Leiden (egyet. könyvtár), London (Royal Asiatic Society).

III. A könyvtár hivatalos, tudományos, kulturális szereplése tekintetében megemlítendő, hogy az igazgató a nagykőrösi ev. ref. főgymnasium érettségi vizsgálatához mint kormányképviselő, a nagybecskereki és temesvári felső kereskedelmi iskolákéhoz mint miniszteri biztos nyert kiküldetést. A Múzeumok és Könyvtárak Országos Szövetségének 1907 június 24-én Pécsen tartott közgyűlésén ugyancsak ő képviselte az egyetemi könyvtárt; ezenkívül résztvett Pécsen a szabadtanítás magyar országos kongresszusának 1907 október 4—6-ig tartott ülésén. A kassai múzeum megnyitásán az egyetemi könyvtár képviselőjében Dedek Cr. Lajos könyvtárőr volt jelen.

IV. Könyvtárunk személyzeti ügyeiben a következő változások történtek:

a) Dr. Lukcsics József fizetéstelen könyvtártiszt a dr. Dézsi Lajos távozásával megüresedett rendes könyvtártiszt állásra neveztetett ki (3976—1907. vm. sz. a.; fizetése 10,316/1907. vkm. sz. a. utalványoztatott). Dr. Czeke Marianne fizetéstelen könyvtártisztnek 79.943/1907. vkm. sz. a. 3 kor. napi-díj engedélyeztetett. Dr. Hóman Bálint fizetéstelen kisegítő-tiszt fizetése ügyében felterjesztés ment fel Nagyméltóságodhoz, mely még eddigelé el nem intéztetett. Fiáth Károly István tiszteletdíj mellett alkalmazott kisegítő-tiszt tiszteletdíja évi 2400 koronára emeltetett fel 79,979/1907. vkm. sz. a. Ascher Kálmán napidíjas gyakornok részére az 1897:XXIV. t.-cikkből körülírt «Értesítés» állított ki.

b) Deim István kapus, altiszt részére 300 kor. személyi pótlék folyósított 55,606/1907. vkm. sz. a. Gelecsics Ignác könyvtárszolga 3335—1906/7. rectori sz. a. altisztté neveztetett ki, fizetése 103,798/1907. vkm. sz. a. utalványoztatott. Ferenczy József könyvtárszolga 100 kor. rendkívüli segélyben részesült 31,821/1907. vkm. sz. a. Zsinka József ruhatári napszamos napidíja 2 kor. 40 fillérre egészített ki 21,829/1907. vkm. sz. a. A segédzolgák (Lőrincz Endre, Szabó András) ruhapénze (50—50 kor.) 18,713/1907. vkm. sz. a. engedélyeztetett. A napidíjas gyakornokok és kiegészítőzolgák az 1907: XIX. t.-cz. szerint a munkásbiztosító-pénztár tagjai sorába beléptek (89,397/1907. vkm. sz. alapján). A két rendkívüli díjnak napidíja és két kiegészítőszolga napszáma 96,872/1906. vkm. sz. a. 1907-re is engedélyeztetett. Indokolt felterjesztés történt a szolgaszemélyzetnek két kiegészítőszolgával leendő szaporítása érdekében, melynek alapján Nagyméltóságod — most 1908-ra — méltóztatott egy új kiegészítőszolga felfogadását engedélyezni.

V. A könyvtári bevételei tettek 1907-ben: a) 33,000 kor. évi átalány, 5407 kor. 50 fill. a beiktatási díjnak a könyvtárra eső része, valamint könyvtári illeték czimén, végül 14 kor. előfizetési díj visszatérítése czimén, összesen 38,421 kor. 50 fill.; a kiadás ezzel szemben 33,716 kor. 8 fillér volt, a túlköltés tehát 294 kor. 58 fillér. b) Rendkívüli átalány czimén 15,675 kor. 8 fillér utalványoztatott, melylyel a Kilián-czegnél fennállott számlatarozás törlesztetett.

A könyvtári átalány elégtelenségét már többször hangsúlyoztam, mert a könyvtár évi könyvszükségletét, hogy a karok, az egyetemi ifjúság és az olvasóközönség jogos kívánalmait kielégíthessem, abból kellőleg fedezni nem lehet; különben sem áll arányban a külföldi hasonló nagyságú s jelentőségű egyetemi könyvtárak dotációjával. Ezek a körülmények okozták, hogy már megboldogult nagynevű elődömtől a Kilián-czegnél és egyebütt fennállott kb. 38,000 koronányi adósságot vettem át, melyet, daczára a legnagyobb körültekintésnek, jelentékenyebben leszállítani nem tudtam. Azért hálás köszönettel fogadtam Nagyméltóságod kegyes intézkedését, melylyel a Kilián-czeg még meglevő 15,675 kor. követelését rk. átalány engedélyezésével egyszerre törleszteni méltóztatott (105,970/1906. vkm. sz.).

A díjnoki és napszámelőleg mérlege 7433 kor. bevétellel és ugyanannyi kiadással zárult.

VI. A lefolyt évben könyvtárunk vétel útján szaporodott	2157
kötet művel, ajándék útján pedig	3205
kötettel és füzetel, mely utóbbiak között volt 687 drb doktori dissertatio, 69 drb egyetemi nyomtatvány és 264 drb iskolai értesítő. A rendes évi gyarapodás tehát együttléve	5362
kötet és füzet.	

VII. A rendes évi gyarapodáson kívül elsősorban két nagyobb könyvadományról kell megemlékezni: a) Almási Balogh Lóránd budapesti építésztanár, atyja, dr. Almási Balogh Tihamér hagyatékából két láda könyvet küldött be, melyben értesítése szerint kb. 462 kötet és 241 füzet, összesen

703 db, többnyire orvosi könyv van. A könyvtár nagyobb része, kb. 2000 kötet, a Bud. kir. Orvosegyesületnek adományoztatott, de azon feltétel mellett, hogy ha az Orvosegyesületnek vagy annak könyvtára valaha megszűnének, e könyvtárt köteles lesz az egyetemi könyvtárnak kiszolgáltatni. Almási Balogh Lőránd úr azonkívül kilátásba helyezte, hogy atyja könyvtárának legértékesebb művei, kéziratai és történelmi értékű iratai, melyek birtokában maradtak, egykor szintén könyvtárunknak fognak felajánlatni; végül megígérte, hogy a mostani adományról rendes adományozólevelet (hivatalos alakban) fog kiállítani. Ez azonban még eddig meg nem történt s a könyvek még csomagolva, felbontatlanul vannak a könyvtárban. A mostani és a kilátásba helyezett adomány egy korábbi adománynak kiegészítése, mikor ugyanis adományozó nagyatyja, Almási Balogh Pál könyvtárát örökölte az egyetemi könyvtár. b) A másik nagyobb adomány a Reiner Zsigmond könyvtára, melyet az elhunytnak megbízásából testvére, dr. Reiner János egyetemi rk. tanár, előbb az Akadémiának ajánlott fel válogatás végett, majd az ott meg nem tartott műveket könyvtárunknak küldte meg, ugyanazon czélből. A könyvtár feldolgozása folyamatban van s belőle már eddig is igen nagy és értékes anyaggal gyarapodott könyvállományunk. Nagyobb adományok érkeztek ezeken kívül a m. kir. miniszerelnökségtől (magyarországi régibb hirlapok), a m. kir. földmívelési ministerium könyvtárától (a ministerium hivatalos kiadványai), egyetemünk modern filológiai szemináriumától két izben, a Szent-István-Társulattól (mindazon kiadványai, melyekből eddig nem volt példányunk), végül Ruszt József udvari tanácsostól, ki G. Saige-nek, monakói fejedelem levéltárosának könyvtárából több értékes művet szerzett meg s könyvtárunknak adományozta.

Könyveket ajándékoztak még:

1) **Hatóságok, intézetek, egyesületek és szerkesztőségek.** a) Magyar országgyűlés képviselőháza: M. kir. kormány (miniszerelnökség, belügy-, földmívelési-, honvédelmi-, igazságügy-, kereskedelmi-, pénzügy-, vallás- és közokt. ministerium); Horvátországi orsz. kormány; Cs. és kir. közös kormány (külügy- és pénzügyministerium); Osztrák cs. és kir. kormány (földm. és keresk. ministerium); alsó- és felsőausztriai, boszniai, cseh, dalmát, galicizai, morva, sziléziai tartományi kormányok; továbbá az Amerikai Egyesült Államok, Angol, Francia, Indiai angol, Japán, Olasz, Svéd és Uruguay kormányok. — Békés, Háromszék, Lika-Krbava és Modrus-Fiumé vármegyék; Budapest székesfőváros, székesfővárosi m. kir. állami rendőrség főkapitánysága, továbbá Hódmező-Vásárhely, Kolozsvár, Pozsony, Temesvár, Ungvár, Varasd és Zágráb városok; New-York city (Health department). — M. kir. közp. statiszt. hivatal, Budapest székesfőváros statisztikai hivatala, horvát kir. statiszt. hivatal (Zágráb), K. k. Oesterr. statistische Central-Commission (Bécs), Direzione generale della Statistica del Regno d'Italia (Róma), Institut International de Statistique (London). — M. kir. állományomda, Debreczen és Szeben városok nyomdái, Franklin Társulat nyomdája, Róth Dezső nyomdája (Szolnok). — Esztergomi érseki főegyházmegye, Lembergi érseki egyházmegye, Pannonhalmi főapátság, Zirczi cisztercita-

rend főnöksége. — Magyar Tudományos Akadémia, Kaiserliche Akademie der Wissenschaften (Wien), Academia Romana (Bukarest), Académie royale de Belgique (Bruxelles), Accademia dei Lincei (Róma), Stockholmi tud. akadémia. — Carnegie-Institution of Washington, Smithsonian-Institution (Washington), U. S. A. Department of Agriculture (Washington), U. S. A. Department of Commerce and Labor (Washington), India, Department of Agriculture. — M. kir. földtani intézet, Geological Survey of Canada, Föld-rengési observatorium, Association internationale de Sismologie, Société portugaise de sciences naturelles (Lisbonne), Orsz. m. kir. chemiai intézet, Royal Botanic Garden (Calcutta), K. u. k. Militär-Geographisches Institut (Wien), M. kir. orsz. Vízépítési Igazgatóság, K. u. k. Hydrographisches Amt (Póla), Observatoire royale de Belgique, M. kir. orsz. Meteorologiai és földmágnassági intézet, Bureau international des poids et mesures (Paris), Magyar jogászegylet, Budapesti kereskedelmi és iparkamara, Budapesti k. orvosegyesület, Deutsche Anthropologische Gesellschaft, Fogorvosok országos egyesülete, Orsz. elmeorvosi értekezlet, «Stefánia» szegénygyermek-kórház, John Hopkins Hospital (Baltimore), Orsz. Állatvédő Egyesület, Állatorvosi kongresszus, Magyar Gazdaszövetség, American Philosophical Society (New-York), Bács-Bodrog vármegyei történelmi társulat, Hunyadmegyei történelmi és régészeti társulat, Izr. magyar irodalmi társulat, dr. Fayer László-bizottság, Szilágyi I.-kör (M.-Sziget), Trustees of Gibb Memorial (London), The Open Court Company (Chicago).

b) *Szerkesztőségek*: Aradi Közlöny, Bolond Istók, Borsszem Jankó, Budapesti Tagblatt, Budapesti Közlöny, Büntetőjog tára, Corvina, Döntvénytár, Erdély, Gyógyászat, Gyógyszerészeti Hetilap, Gyógyszerészeti Közlöny, Jézus Szentséges Szívének Hírnöke és Szűz Mária Virágos Kertje, Jogtudományi Közlöny, Kakas Márton, Magyar Ipar, Magyar Nemzetgazda, Magyar Paedagógia, Magyar Pénzügy, A Magyar Szabadtanítás Orsz. Kongresszusának Értesítője, Magyar Zsidó Szemle, Ország Világ, Országos Középiskolai Tanár-egyesületi Közlöny, Pénzügyi Közlöny, Pester Lloyd, Pesti Hirlap, Pesti Napló, Religio, Tiszántúl, Turul, Üstökös, Vasárnapi Ujság.

c) *Múzeumok és könyvtárak*: Múzeumok és könyvtárak orsz. főfelügye-lősege, Műemlékek, orsz. bizottsága, Magyar Nemzeti Múzeum, Szépművészeti Múzeum, Magyar Iparművészeti Múzeum, Budapest székesfőváros múzeuma, Székely Nemzeti Múzeum (Sepsiszentgyörgy), Váczi Múzeum-egyesület, Dél-magyarországi Múzeum-társulat (Temesvár). Berlin: Königlische Bibliothek, Budapest: Székesfővárosi könyvtár, Kereskedelmi és iparkamara könyvtára, Chicago: John Crerar Library, Coimbrai egyetemi könyvtár, Frankfurt a. M.: Stadt-Bibliothek, New-York: Public Library, Oxford: Bodleian Library, Stock-holm: Sveriges offentliga Bibliotek, Verseczi városi könyvtár, Washington: Library of Congress.

d) *Magyar egyetemek és iskolák*: Budapesti egyetem, Budapesti egye-tem rectori hivatala, bölcsészeti kara, modern és classica-philologiai semi-nariumai, növénytani intézete és növénykertje, Budapesti József-műegyetem, Budapesti állatorvosi főiskola, Kolozsvári egyetem, Orsz. m. kir. zeneakadémia

(Budapest), Budapesti kereskedelmi akadémia, Egri érseki joglyceum, Kassai kir. jogakadémia, Kecskeméti ev. ref. jogakadémia, Eperjesi ág. ev. lyceum, Homonnai izr. elemi népiskola.

e) *Külföldi egyetemek és iskolák*: Aberdeen : University, Ann Arbor : University of Michigan, Berlin : Universität, Bern : Universität, Bonn : Universität, Coimbra : Universidade, Czernowitz : Universität, Edinburgh : University, Göttingen : Universität, Greifswald : Universität, Habana : Universidad, Halle a. S. : Leopoldinisch-Carolinische Akademie, Houghton : Michigan College of Mines, Jurjev (Dorpat) : Universität, Karlsruhe : Technische Hochschule, Kopenhága : Universität, Lausanne : Université, Lemberg : Universität, London : University, Michigan (University, College of Mines. Ld. Ann Arbor, Houghton), Milano : Università commerciale Luigi Bocconi, Nápoly : Università, New-York : Columbia University, Academy of Medicine, Oxford : University, Paris : Université, Porto : Akademia Polytechnica, Prag : Universität, Princeton : University (New Jersey, U. S. A.), Recife (Brazília) : Faculdade de Direito, St. Andrew : University, Strassburg : Universität, Tokyo : University, Toronto : University, Tübingen : Universität, Utrecht : Rijks-Universiteit, Wien : Universität, Gewerbschul-Kommission, Würzburg : Universität.

B) *Magánosok* : Dr. Alleram Gyula (Budapest), Dr. Antal János (Budapest), Gr. Apponyi Sándor (Lengyel), Dr. Árkövy József (Budapest), Dr. Asbóth Oszkár (Budapest), Balch Edwin Swift és Balch T. W. (Philadelphia), Dr. Ballagi Aladár (Budapest), Balogh Ferencz (Budapest), Barcza Imre (Budapest), Bashforth Francis (Cambridge), Beck Ferencz (Budapest), Dr. Békésy Károly (Kolozsvár), Boterno (Di) Vincenzo (Modica), Carter C. J. (New-York), Chabaneau Camille (Toulouse), Chobot Ferencz (Rákospalota), Coutts John (London), Crugnola Gaetano (Zürich), Dr. Czimer Károly (Szeged), Dr. Dénes István (Budapest), Deubler Ferencz (Budapest), Diószegi Győző (Budapest), Dobrogaev S. M. (Kiev), Dömötör László (Szegszárd), Enyvévári Jenő (Budapest), Érdujhelyi Menyhért (Zenta), Falconieri Franc. (Róma), Fenyves Ferencz (Paris), Ferenczi György (Budapest), Dr. Ferenczi Zoltán (Budapest), Dr. Fiók Károly (Debreczen), Fodor D. (Budapest), Gr. Forgách László és István (Budapest), Abbé E. Fourrière (Amiens), Friedmann Arthur (Wien), Gárdonyi Géza (Eger), Gibb E. J. W. családja (Leiden, Hollandia), Glück Kálmán (Budapest), Gohl Ö. (Budapest), Dr. Goldzieher Ignác (Budapest), Dr. Gopcsa László (Budapest), Goppelsroeder Friedrich (Basel), Dr. Grolig Moriz (Wien), Dr. Hanuy Ferencz (Budapest), Dr. Havass Rezső (Budapest), Dr. Hóman Bálint (Budapest), Ilosvai (Kollár) Vilmos (Budapest), Iványi István (Szabadka), Kanazawa S. (Tokio), Dr. Karátsony Zsigmond (Késmárk), Kardos Árpád (Budapest), Dr. Kérészy Zoltán (Kassa), Knuth Károly (Budapest), Kuncz Aladár (Budapest), Kuzskó István (Kolozsvár), Dr. Kuzmik Pál (Budapest), Lengyel Miklós (Budapest), Dr. Lévay József (Budapest), Br. Lévay Lajos (Budapest), Lukács Géza (Budapest), Macmillan & Co. (London), Malagola Carlo (Venezia), Mancini Diocleziano (Terni, Italia), Mándoky Lajos (Budapest), Dr. Márffy Ede (Budapest), Marr B. (Dux, Csehország), Dr. Máté Sándor (Budapest), Mátyus Arisztid (Budapest), Dr. Mayr Aurél (Budapest),

Merck E. (Darmstadt), Dr. Millecker Bódog (Budapest), Moore John Basset (Washington), Nagy Endre (Budapest), K. Nagy Sándor (Budapest), Nemes Győző (Kolozsvár), Neufeld Sándor (Budapest), Nijhoff Martinus könyvkiadó-czég (Haag, Hollandia), Nostrand J. J. van (Chicago), Obermayer Albert Edler v. (Wien), Obláth Richárd (Ungvár), Petrov A. (Szent-Pétervár), Dr. Popovics József (Budapest), Pór Antal (Esztergom), Rodeffer J. D. (Sewanee, Tennessee), Rodenberg Julius (Weimar), Dr. Rott Nándor (Wien), Römer F. (Jena), Ruszt József (Budapest), Sárközy Imre (Budapest), Dr. Schiller Zsigmond (Budapest), Dombovári Schulhof Géza (Budapest), Seni Valér (Budapest), Sirola Francesco (Fiume), Solymossy Sándor (Budapest), Sörös Pongrácz (Pannonhalma), Stock Norbert (Wien), Dr. Stuebe R. (München), Sundbärg Gustav (Stockholm), Dr. Szádeczky Lajos (Kolozsvár), Dr. Szalay Imre (Budapest), Dr. Székely István (Budapest), Szentgyörgyi György Gusztáv (Eperjes), Szűry Dénes (Budapest), Trommesdorff H. (Aachen), Tuzson János (Budapest), Ujhelyi Géza (Budapest), Ürmössy Lajos (Kolozsvár), Dr. Vajda Károly (Budapest), Dr. Vámbéry Rusztem (Budapest), Várdai Béla (Budapest), Végh Kálmán Mátyás (Budapest), Dr. Veres Endre (Kolozsvár), Víg Albert (Budapest), Dr. Walter Gyula (Esztergom), Dr. Wekerle László (Budapest).

VIII. A külföldi könyvtárakkal és tudományos intézetekkel való érintkezésünkről a következő jegyzék szól: Angers: Université catholique de l'Ouest; Bécs: Cs. k. udvari könyvtár, Cs. k. udvari és állami levéltár, Cs. k. egyetemi könyvtár, Cs. k. szabadalmi hivatal könyvtára; Berlin: Kir. könyvtár, Tud. Akadémia; Czernovitz: Cs. k. egyetemi könyvtár; Grác: Cs. k. egyetemi könyvtár; Hannover: Városi könyvtár; Krakó: Cs. k. Jagelló-egetemi könyvtár; La Plata (Republ. Argentina): Biblioteca de la Universidad Nacional; Leiden: Egyetemi könyvtár; Lemberg: Cs. k. egyetemi könyvtár; Leipzig: Egyetemi könyvtár; London: Royal Asiatic Society; Prága: Cs. kir. egyetemi könyvtár.

I. TÁBLÁZAT.

Az egyetemi könyvtár olvasótermét látogatók foglalkozási ág szerinti kimutatása az 1907. évben.

	Január	Február	Márczius	Április	Május	Junius	Szeptember	Október	November	Deczember	Össze- sen
Jog- és államtud.-hallgató	71	63	28	28	20	7	500	178	187	75	1157
Orvostanhallgató	36	26	14	8	—	2	157	73	66	25	407
Bölcsészettanhallgató	44	41	18	30	7	4	362	112	99	20	737
Gyógyszerészettanhallgató	—	—	—	—	—	—	3	—	1	—	4
Hittanhallgató	—	1	—	1	—	—	—	1	—	1	4
Műegyetemi hallgató	12	3	1	4	4	3	58	20	14	4	123
Közép- és szakisk. tanuló	1	—	—	1	—	—	4	4	5	3	18
Állatorvostanhallgató	—	1	—	—	—	—	7	2	5	1	16
Jog- és államtud. szigorló	2	1	3	3	3	—	5	5	4	1	27
Orvostani szigorló	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bölcsészeti szigorló	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ügyvédjelölt és joggyakor- nok	10	6	10	18	3	2	31	29	13	9	131
Tanár- és tanítójelölt	—	—	2	1	1	1	7	8	—	2	22
Magánzó	—	—	—	—	—	—	2	1	—	1	4
Hivatalnok	6	4	3	4	2	1	25	10	4	7	66
Hírlapíró és író	—	1	—	—	—	—	5	3	1	—	10
Tanár és tanító	3	4	3	3	2	—	16	8	7	6	52
Ügyvéd	3	2	—	—	—	1	2	3	1	—	12
Orvos	1	—	—	—	—	—	1	3	—	—	5
Lelkész	1	—	—	—	—	—	3	—	1	—	5
Katonatiszt	1	—	—	1	—	—	1	1	—	—	4
Kereskedő	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Mérnök	2	—	1	—	—	—	5	2	2	1	13
Művész	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	2
Vegyész	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Műiparos	—	1	1	—	—	—	2	—	—	—	4
Gazdász	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Közigazg. tanf. hallg.	—	1	—	—	—	—	2	—	—	—	3
Gyógyszerész	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Állatorvos	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Összesen	194	156	84	103	42	22	1199	463	410	156	2829

A 2829 látogatási jogosultsággal bíró olvasó 60,625 ízben vette igénybe az olvasótermet és itt 65,387 művet használt. Az erre vonatkozó részletes kimutatás a II. táblázatban foglaltatik.

II. TÁBLÁZAT.

Az egyetemi könyvtár nagy olvasótermének forgalma az 1907. évben.

Hónap	Olvasók összege	A használt művek szakok szerint									A használt művek összege
		A	B	C	D	E	F	G	H	I	
		Hittudom.	Jogtudom.	Államtud.	Orvostud.	Mathematika és term.-tud.	Bölcsészet-és nevelés-tud.	Történelmi és földrajzi tud.	Nyelvészet és irodalom	Egyet. encycl. és vegyesek	
Január	10381	32	4187	732	1139	772	342	1970	823	467	10464
Február	8268	10	2462	849	1066	719	311	926	1014	466	7823
Márczius	5127	15	1877	707	680	528	224	616	731	335	5713
Április	5808	15	2178	835	638	607	237	709	953	301	6473
Május	4087	4	1512	746	396	432	125	496	652	220	4583
Június	1764	9	608	252	174	237	58	297	313	107	2055
Szeptember	3115	9	886	445	261	455	155	480	557	235	3483
Október	6154	14	2020	721	563	756	213	939	1171	404	6801
November	7915	9	3046	890	904	791	299	905	1391	522	8757
December	8006	17	2937	1005	1065	849	375	1068	1321	598	9235
Összesen	60625	134	21713	7182	6886	6146	2339	8406	8926	3655	65387

Az olvasóterem július és augusztus hónapban zárva volt.

III. TÁBLÁZAT.

A budapesti egyetemi könyvtár tanári dolgozó- és folyóirati termében a használati forgalom az 1907. évben.

H ó n a p	Az olvasók száma	A használt művek száma
Január	433	612
Február	448	641
Márczius	364	526
Április	424	609
Május	357	509
Június	289	430
Július	—	—
Augusztus	—	—
Szeptember	343	527
Október	479	697
November	584	926
Deczember	486	776
Összeg	4207	6253

Az olvasóterem július és augusztus hónapban zárva volt.

IV. TÁBLÁZAT.

A budapesti egyetemi könyvtár könyvkölcsönzési forgalma az 1907. évben.

Hónap	A kölcsönzők száma	A kölcsönvett művek száma
Január	179	393
Február	249	551
Márczius	274	461
Április... ..	260	513
Május	214	410
Június... ..	256	631
Július }	398	682
Augusztus }		
Szeptember	174	352
Október	296	716
November	419	814
Deczember	330	652
Összeg	3049	6175